

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-258-9-17>

Мевша Аліна Володимирівна

Національна академія внутрішніх справ

Науковий керівник: Патик Леся Леонідівна

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри криміналістики та судової медицини

Національна академія внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ДОКАЗУВАННЯ ФАКТУ ПЕРЕДАЧІ КРАЇНИ-АГРЕСОРУ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ДИСЛОКАЦІЮ ВІЙСЬКОВИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Події останніх років загострили проблеми, пов'язані із явищем колаборантства на українських теренах. Колаборантство – це співпраця з недружніми державами проти власної країни, битва проти своєї держави на користь загарбника, допомога окупантам та участь у переслідуванні патріотів батьківщини, громадянином якої є колаборант [1]. *Йдеться про людей, які, маючи можливості, вчиняють активні дії для захоплення територій, і у тому числі співпрацюють з окупантом, аби це й отримати якісь посади. Серед іншого також передають йому матеріальні ресурси.*

Співпраця громадян України з окупантами має різні форми, зокрема: військову, політичну, господарську, адміністративну. На превеликий жаль, серед цих осіб є чимало налаштованих проти України, які добровільно, сумлінно та віддано служать окупантам.

На сьогодні, значна частина громадян України продовжує зраджувати власну країну. Колаборанти по різному передають інформацію ворогу про місце знаходження наших захисників. Характерним прикладом слугує випадок на Хмельниччині, де **54-річний чоловік сприяв російським окупантам у проведенні підривної діяльності проти України.** Зрадник передавав фото та відео матеріали про функціонування та охорону військових частин, розташованих в обласному центрі; повідомляв про місця дислокації українських

військовослужбовців та маршрути переміщення їхньої техніки. Також чоловік передавав відомості про фортифікаційні споруди навколо Хмельницького. Маючи військову освіту, він розробив та передав ворогові **карту-схему** оптимально вигідного маршруту їх танкового наступу в **обхід цих захисних споруд** [2].

Серед зафіксованих випадків такої злочинної діяльності встановлено, що здебільшого колаборантами стають особи жіночої статі. Для прикладу, мешканка Хмельницька збирала та передавала розвіддані представнику спецслужби Російської Федерації, з яким спілкувалася у забороненій в Україні соцмережі «Однокласники». За винагороду зловмисниця виконувала «замовлення», зокрема: встановлювала координати розташування об'єктів військової та критичної інфраструктури області; мітки з точною локацією відправляла куратору через месенджер; поширювала матеріали із закликами до зміни меж території та державного кордону України, з виправдовуванням російської агресії та критикою української влади й ЗСУ. Для розповсюдження **ворожих пропагандистських «дописів» та репостів вона створила інформаційний паблік у Фейсбук [3].**

При розслідуванні фактів колаборанства потрібно зосередити увагу на певних особливостях. Так, для будь-якого кримінального провадження передумовою початку досудового розслідування є надходження до правоохоронного органу заяви або повідомлення про вчинення кримінального правопорушення. Це може бути заява громадянина як в усній, так і в письмовій формі, яка може передаватися особисто, так і через поштове відділення до певного правоохоронного органу.

Із заявою чи повідомленням може звернутися як звичайний громадянин, який став свідком події, так і потерпіла особа. В даному документі повинні бути присутні правдиві свідчення про те, що саме та особа є колаборантом або має до нього відношення, підтвердження цієї інформації. Наприклад, заявник зміг бачити правопорушника, коли той фотографував околиці місцевості, військових об'єктів і при цьому вів себе підозріло, постійно оглядався та нервував.

Поряд з цим, є певні строки розгляду таких заяв, відкриття кримінального провадження. Зокрема, слідчим, прокурором не пізніше

доби після подання заяви, повідомлення про вчинення правопорушення або самостійного його виявлення вносяться відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР) та розпочинається розслідування, під час якого вже досліджується конкретна інформація, докази, відомості тощо.

Після внесення відомостей до ЄРДР слідчий може перевірити достовірність фактів причетності даної особи до колаборації. Для початку слід розпочати з негласних слідчих (розшукових) дій фактичними підставами яких слугують: потреба діяти невідкладно для врятування життя людей та запобігання вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину в інтересах здійснюваного кримінального провадження негласно.

Щоб довести факт причетності особи до колаборації слід вилучити у підозрюваної особи інформацію з технічних засобів, за допомогою яких здійснювалася передача даних: фото, відеофіксації. Подальші дії слідчий фіксує складанням протоколу негласних слідчих (розшукових) дій, до якого в разі необхідності може долучити додатки. Також фіксація може здійснюватись за допомогою технічних засобів відомостей на носіїві інформації.

Слідчий може зібрати потрібну йому інформацію й іншими шляхами, такими як: аудіо-, відеоконтроль підозрюваного, особливість даного засобу полягає в негласній (без відома особи) фіксації та обробці з використанням технічних засобів розмови цієї особи або інших звуків, рухів, дій, пов'язаних колаборацією; зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, що полягає в негласному проведенні з застосуванням відповідних технічних засобів спостереження, відбору та фіксації змісту інформації, яка передавалась підозрюваним, а також одержанні, перетворенні і фіксації різних видів сигналів, які передаються каналами зв'язку (знаки, сигнали, письмовий текст, зображення, звуки, повідомлення будь-якого виду) та інші[4].

Також для покращення швидкості роботи щодо ліквідації колаборантів у міністерстві цифрової трансформації існує низка онлайн-інструментів, зокрема, електронна пошта, онлайн-боти. Наприклад, був створений спеціальний чат-бот для збору даних про пересування

армії агресора та самих зрадників нашої країни. Головною особливістю даного бота від усіх інших, є авторизація через портал «Дія». Це потрібно для того, щоб диверсанти не змогли спамити фейковими новинами, фото або відео [5].

Отже, як видно з наведеного вище, доказування фактів причетності особи до колаборації має низку особливостей, які впливають на можливість притягнення правопорушника до кримінальної відповідальності (штраф, арешт, позбавлення волі на строк до 15 років тощо). Наша держава зобов'язана жорстко і невідворотно переслідувати зраду і колаборантство, підтримувати патріотичні вчинки громадян і карати антидержавні дії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Колабораціонізм. Вікіпедія.URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Колабораціонізм>
2. У Хмельницькому викрили чоловіка, який працював на російську розвідку. *Всім*. URL: <https://vsim.ua/Kryminal/u-hmelnitskomu-vikrili-cholovika-yakiy-pratsyuvav-na-rosiysku-rozvidku-11609943.html>
3. СБУ затримала хмельничанку, яка працювала на російську розвідку. *Всім*. URL: <https://vsim.ua/Kryminal/sbu-zatrimala-hmelnichanku-yaka-pratsyuvava-na-rosiysku-rozvidku-11582393.html>
4. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>
5. «Ворог: Минцифры создало чатбот, где можно сообщить о передвижении оккупанта. *Экономическая правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2022/03/10/683691/>
6. Покарання за зраду. Про відповідальність за колабораційну діяльність. *Безоплатна правова допомога*. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/publikatsiyi/pokarannya-za-zradu-pro-vidpovidalnist-za-kolaboratsijnu-diyalnist/>